

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Moral and Ethics Development for Demonstration School Student of

Chiang Rai Rajabhat University

สมบูรณ์ อริยา^{1*}

ประเวศ เวชชะ² พูนชัย ยาวีราช³ สุวดี อุปปินใจ⁴ และ ไพรภ รัตนชูวงศ์⁵

Somboon Ariya^{1*}, Pravet Wetcha², Phoonchai Yawirach³, Suwadee Ouppinjai⁴ and Philop Rattanachoo Wong⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประชากรที่ใช้ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนจำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการประชุมแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ค่าโดยรวมทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่ได้จากการจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการอยู่ในลักษณะเป็นแผนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีพันธกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ที่ชัดเจนต่อการปฏิบัติให้บรรลุวิสัยทัศน์ และมีการนำกระบวนการบริหารจัดการ ของ Henri Fayol : POCCE มาใช้ในการบริหารแนวทางดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การติดตามผลการนำแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนไปใช้ระยะเวลา 3 เดือน พบว่า มีการดำเนินการตามแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และมีข้อเสนอแนะให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียน ในโรงเรียนควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม แต่ละคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระ

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Abstract

The purpose of the research were to study the operation of the moral and ethics development and to study the guidelines for moral and ethics development in the Demonstration School of Chiang Rai Rajabhat University. The population consisted of 44 administrators, teachers, and educational personnel in the school. The research instruments were questionnaire, observation form, interviewing form, and participatory workshop. The statistics applied for data analysis were frequency, mean, and standard deviation.

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²⁻⁵อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

*Corresponding author; email: sombunn1942@gmail.com

¹Associate Professor Dr., Educational Administration, Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

²⁻⁵Lecturer Dr., Educational Administration, Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

The findings reveal that the operation of the students' moral and ethics development of the school are at high level in overall. The guidelines for moral and ethics development is the implementation of the strategic plan, consisted of school vision, mission and explicit strategies to achieve the vision. Also, Henri Fayol's management process : POCCE had been applied to follow the action of the guideline for 3 months. It showed that the school implemented the guideline and suggested that the student's parents and the community should participate for the developing, also the teachers in the school should integrate the desirable characteristic development into the lesson plans for all subjects.

Keywords: Moral and Ethics Development of Student, Demonstration School Chiangrai Rajabhat University

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการเคลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ ผ่านทางสื่อเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร ไทยอย่างรวดเร็ว เด็กเยาวชนไทยที่ไม่เข้มแข็งด้านคุณธรรมจริยธรรมอื่นที่จะช่วยเป็นเกราะกำบัง ด้านกระแสการเปลี่ยนแปลงได้ ก่อปรกับมีจิตใจอ่อนไหวขาดจิตวิญญาณในการคัดสรรเลือกรับสิ่งดีและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมชีวิตให้เจริญก้าวหน้า เด็กเยาวชนมีค่านิยมด้านวัตถุเป็นวิถีชีวิต ชอบเลียนแบบค่านิยมต่างประเทศมากกว่าการชื่นชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ประหยัด ออม จึงเป็นผู้มีค่านิยมในการบริโภคและบูชาเงินตราเป็นพระเจ้า สร้างความฟุ้งเฟ้อในการดำเนินชีวิต พยายามแข่งขันทางวัตถุ และให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการไม่ว่าวิธีการได้มานั้นจะไร้ศีลธรรมจริยธรรม

สภาพการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกที่กระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร ไทยดังกล่าว สร้างปัญหามากมายแก่ประเทศ โดยเฉพาะต่อเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติ จึงได้มีการค้นหาสาเหตุของการเกิดปัญหา นักการศึกษาต่างเห็นตรงกันว่าเพราะเยาวชนอ่อนด้อยด้านคุณธรรมจริยธรรมเนื่องจากขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน อาจมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวร สังคมไทยต้องการเห็นภาพ การพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีคุณธรรมวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Wirawit, 2012 : 21)

รัฐบาลไทยก็ให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมสร้างเด็กเยาวชนให้เป็นคนดี จึงกำหนดนโยบาย ให้แต่ละหน่วยงานเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยเห็นว่าสถานการณ์บ้านเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนทั้งในระดับนักการเมือง ข้าราชการ หรือคนในแวดวงอาชีพอื่นๆ ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวัน ก็คือการทุจริตคอร์รัปชั่น การก่ออาชญากรรม การแสพและการค้ายาเสพติด ซึ่งแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนไทยตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา (Wirawit, 2012 : 19)

คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบ ไม่มีอุปสรรค ช่วยให้ มีสติสัมปชัญญะตลอดเวลาด้วยการเตือนสติให้รักษาเกียรติยศชื่อเสียงไม่ทำชั่ว ช่วยสร้างระบบระเบียบให้แก่คนในชาติ มีหลักปฏิบัติไปตามกฎเกณฑ์ที่คนส่วนใหญ่กำหนด ช่วยคุมไม่ให้มีคนชั่วมากขึ้นเพราะมีคนที่มีความประพฤติดีเป็นตัวอย่างให้เห็น ช่วยให้นำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาสร้างสรรค์แต่สิ่งดีงาม ช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไปด้วยการไม่นำสิ่งที่ผิดมาสร้างสิ่งเป็นพิษเป็นภัยต่อเพื่อนมนุษย์และสังคม (Wasin, 2006 : 6 - 7)

กล่าวได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก ความคิดความงามที่จะสร้างความสงบสุขแก่ส่วนตน สังคม และในบ้านเมือง คุณธรรมจริยธรรมมีประโยชน์มากมายต่อมนุษย์ ทั้งในด้านส่วนตน สังคม ประเทศชาติ ช่วยเป็นหลักควบคุมคนให้เป็นคนดี ปฏิบัติดี ประพฤติดี ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ เป็นพิษเป็นภัยต่อตัวเองและ สังคม ช่วยให้เป็นคนมีความพากเพียร อดทน มีวินัย พบความสำเร็จในชีวิต และการทำงาน ด้านสังคม ผู้ที่ทำความดีไม่ประพฤติชั่วย่อมเกิดประโยชน์แก่คนอื่น ๆ และสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

ถ้าแต่ละคน มีคุณธรรมจริยธรรมย่อมทำให้สังคมนั้นสงบสุข เป็นสังคมที่น่าอยู่ ช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติ เมื่อจิตใจคนในสังคม มีธรรมะ และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง แต่ละคนขยัน หมั่นเพียร สู้งาน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่หลงอบายมุข ไม่ทุจริตคอร์รัปชั่น จะช่วยให้ ประเทศชาติเกิดการพัฒนา นอกจากนั้นคุณธรรมจริยธรรม ยังมีส่วนช่วยควบคุมมาตรฐานในการทำงาน เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ปลอมปนสิ่งผลิตหรือสินค้า เพื่อสร้างความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค ผลิตสินค้ามีคุณธรรม สร้างความเป็นธรรมแก่บริโภคหรือ ผู้รับบริการ

โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายตั้งอยู่เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน ตำบลบ้านคู้ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย เปิดสอนตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา เริ่มเปิดสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงราย ในปี พ.ศ. 2538 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานชื่อสถาบันว่า “สถาบันราชภัฏ” จากวิทยาลัยครูเดิม โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูเชียงรายจึงเปลี่ยน ชื่อเป็น โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงราย ต่อมาปี พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงรายจึงได้รับการเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายจนถึงปัจจุบัน ปรัชญาของโรงเรียนกำหนดไว้ว่า “สถานที่เรียนอย่างมีความสุข” จัดการศึกษาขึ้น พื้นฐานเพื่อเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนทุกคน ให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่ดีที่สุดอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โรงเรียนมี แผนพัฒนาการศึกษา ในแผนได้เน้นการพัฒนาวิชาการและอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมยังไม่ ชัดเจน ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ปัจจุบันโรงเรียนมีบุคลากรทั้งสิ้น 44 คน แบ่งออกเป็น สายบริหาร 4 คน สายวิชาการ 32 คน และสายสนับสนุนวิชาการ 8 คน จำนวนนักเรียนระดับเตรียมอนุบาล 58 คน ระดับอนุบาล 225 คน ระดับประถมศึกษา 492 คน รวมทั้งสิ้น 755 คน (Chiang Rai Rajabhat University Demonstration School, 2015 : 1 - 5)

คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะคุณธรรม 8 ประการ ที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (Ministry of Education, 2010: 15) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตร แกนกลาง ของการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นสาระความคิดและหลักการของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ที่จำเป็นต้องอาศัย การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดี มีระบบให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนให้ บรรลุผลตามความต้องการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้สนใจเรื่องการยกระดับการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเป็นประเด็นศึกษา เพื่อจะได้ทราบสภาพของการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และได้แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดี เป็นต้นแบบการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียนและโรงเรียนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน และหาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน รวมจำนวน 3 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 41 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คน การศึกษาสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ รักษาทัศนคติที่ดี ชี้อัตถ์สุจริต มีวินัย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (Ministry of Education, 2010 : 15) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตใช้สังเกตการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนและพฤติกรรมของนักเรียน และแบบสอบถามกระบวนการบริหารจัดการของ Henri Fayol : POCCC การวางแผน (Planning) การจัดระบบองค์การ (Organizing) การสั่งการหรืออำนวยการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สำหรับการศึกษาแนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีประเด็นดังนี้ 1) การดำเนินการเป็นไปตามกระบวนการของ Henri Fayol มากน้อยเพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยเรื่องใดบ้าง 2) แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนแต่ละขั้นกระบวนการ คือ ขั้นวางแผน การจัดระบบองค์การ การสั่งการหรืออำนวยการ การประสานงาน และการควบคุมงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียน 3) เสนอแนวทางที่ได้จากที่ประชุมให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างภายหลังจากโรงเรียนนำแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการสู่การปฏิบัติเป็นเวลา 3 เดือน เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้ความเรียงจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และบันทึกสภาพจริง ใช้ค่าทางสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า สภาพการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยใช้กระบวนการ POCCC ของโรงเรียน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน หากพิจารณารายละเอียด พบว่า ด้านคุณลักษณะ เรียงลำดับมากน้อยของค่าเฉลี่ยระดับมากได้ดังนี้ ด้านคุณลักษณะ รักษาทัศนคติที่ดี อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 4.11) รองลงมาได้แก่ ด้านคุณลักษณะ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน (ค่าเฉลี่ย=4.02) มุ่งมั่นการทำงาน (ค่าเฉลี่ย=3.99) มีจิตสาธารณะ (ค่าเฉลี่ย=3.99) ชี้อัตถ์สุจริต (ค่าเฉลี่ย=3.97) มีวินัย (ค่าเฉลี่ย=3.96) รักความเป็นไทย(ค่าเฉลี่ย=3.95) และอยู่อย่างพอเพียง (ค่าเฉลี่ย=3.76) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่า มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนที่ใช้กระบวนการ POCCC ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ของแผน กำหนดให้โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเป็น โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มีพันธกิจที่ต้องดำเนินการ 4 พันธกิจ คือ 1) อำนวยความสะดวกให้กับครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 2) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ 3) ส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และ 4) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ การที่จะดำเนินการให้สำเร็จตามพันธกิจ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการพัฒนา โดยผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในระดับชั้นเรียน โรงเรียน ที่บ้าน และชุมชนซึ่งโรงเรียนควรจัดตั้งอำนวยการความสะดวกในการดำเนินการและจัดกิจกรรม มีการกำหนดแผนงานดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของทั้ง 8 คุณลักษณะไว้ชัดเจน มีการจัดโครงสร้างบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่แบ่งภารกิจและบทบาทในการบริหารจัดการ และมีการใช้กระบวนการบริหาร POCCC อย่างเป็นระบบ สำหรับการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระยะ 3 เดือน (ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 พฤษภาคม - กรกฎาคม) พบว่า ทั้งผู้บริหารและครู บุคลากรทางการศึกษามีความเห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมีความจำเป็นที่โรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรของโรงเรียน มีการขับเคลื่อนงานพัฒนาตามแนวทางที่กำหนด หากมีอุปสรรคปัญหาอยู่บ้างเกี่ยวกับบุคลากรมีเวลาว่างในการจัดกิจกรรมไม่ตรงกัน ควรกำหนดแผนกิจกรรมร่วมกัน และควรมีการติดตาม นิเทศงาน และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจงานพัฒนาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และควรให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย” มีข้อค้นพบที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

จากผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียน ได้เห็นความสำคัญเรื่องคุณธรรมอันพึงประสงค์ 8 ประการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และดำเนินการจัดการศึกษาตามปรัชญาของโรงเรียนที่ว่า “สถานที่เรียนอย่างมีความสุข” จัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้โอกาสนักเรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่ดีที่สุดอย่างเท่าเทียมกันด้วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพลเมืองดีของชาติ (Chiangrai Rajabhat University Demonstration School, 2015 : 1 - 5) สอดคล้องกับการศึกษาของ Vongduen (2014 : 142) ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โรงเรียนบ้านหนองแค โขชัย (อำนวยการศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กับผลการศึกษาของ Phrakruprachot (2012 : 125) ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก สำหรับประเด็นคุณลักษณะ รักษาดีศาสนิกษัตริย์ มีค่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย= 4.11) ซึ่งแย้งกับข้อค้นพบของ Phraamnat (2012 : 82 - 90) ทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บ้านบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเป็นไทย รองลงมา ได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากแต่ต่ำสุดของรายการทุกด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนดให้มีทีมงานดำเนินกิจกรรมพร้อมหน้าที่รับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับผู้บริหาร มีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารจัดการ POCCC ที่ควรเริ่มต้นจากการวางแผนโดยกำหนดเป้าหมายของงานว่าต้องการจะให้เกิดอะไร ลักษณะแนวทางที่เป็นแผนยุทธศาสตร์พัฒนาที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์การ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และยุทธวิธี และการวางแผนดังกล่าวจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนในสถานศึกษามีส่วนร่วม ให้ได้เป็นแผนที่เกิดจากการรับรู้และคิดร่วมกัน แล้วมีการจัดระบบโครงสร้างของการดำเนินงานที่มีการกำหนดงานให้แต่ละฝ่าย แต่ละคณะหรือทีมงานให้มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน แล้วใช้กระบวนการประสานงาน การนิเทศ ติดตาม และ

การประเมินผลการดำเนินงานตามหลักทฤษฎีของ Henry Fayol (Wirasit, 2018 : Online) ส่วนการกำหนดให้มีทีมงานดำเนินกิจกรรมพร้อมหน้าที่รับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับผู้บริหาร ก็เป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจในงานพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลการศึกษาแนวทางดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่าโรงเรียนได้มีการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางในระยะเวลาช่วงภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2561 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหลายด้าน โดยเฉพาะด้านความมีจิตสาธารณะ รักความเป็นไทย มุ่งมั่นการทำงาน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน โรงเรียนมีความเป็นระเบียบมีความสะอาดในด้านอาคารสถานที่ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีการแต่งกายชุดลำเล้านาตามวันเวลาที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทั้งในชั้นเรียนและห้องสมุด มีกิจกรรมารขาของนักเรียน เช่น เวลาเดินผ่านครูหรือผู้ใหญ่จะทำความเคารพด้วยการขึ้นตรงและไหว้ ซึ่งพฤติกรรมที่ปรากฏตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแนวทางพัฒนาแต่ละคุณลักษณะ คุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนาในกลุ่มนักเรียนดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารที่เห็นว่าควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และควรดำเนินการตามแนวทางพัฒนาที่ได้จัดทำร่วมกัน และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับด้านการสอนของครูควรมีการดำเนินการการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมลักษณะและจัดกิจกรรมหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะ (Ministry of Education. Department of Academic Affairs, 2006 : 22) คือ คุรุมีบทบาทหน้าที่ให้ความร่วมมือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและดำเนินงานทั้งการเผยแพร่การสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร การทำงานเป็นแบบอย่างที่ดี หาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูเห็นว่า การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมบรรลุผลตามแนวทางจำเป็นต้องดำเนินการในเรื่องการกระตุ้นความสำคัญของกรณีมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่จะต้องร่วมกันทุกฝ่าย โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ที่ต้องช่วยกันดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน และชุมชน โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญและร่วมดำเนินการตามแนวทางสอดคล้องกับแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ (Ministry of Education. Department of Academic Affairs, 2006 : 22) คือ สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนจัดการประชุมชี้แจง ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินการพัฒนาจิตพิสัย ของนักเรียนที่บ้าน จัดให้มีการพบปะผู้ปกครอง เช่น การเยี่ยมบ้านหรือเชิญมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน ครูไปร่วมกิจกรรมสำคัญในหมู่บ้าน ครูควรจัดกิจกรรมพัฒนาจิตพิสัยให้เด็กนำไปปฏิบัติให้ผู้ปกครองเห็น จะทำให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าและเกิดความสำนึกที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาจิตพิสัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Surawut (2009 : 28) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามโครงการวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และสถาบันอื่นในชุมชนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และแนวทางที่จะกำหนดขึ้นควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ด้วยการร่วมรู้ ร่วมตระหนัก ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมพัฒนา ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมควรเป็น ทั้งผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักวิชาการ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน มีการสร้างความเข้าใจงานพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่คณะครูบุคลากรทางการศึกษา กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง

ตลอดจนภาคส่วนชุมชนที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจะต้องจัดระบบการบริหารงานสอดคล้องกับแนวพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และมีการดำเนินงานพัฒนาตามแนวทางอย่างต่อเนื่องมีการนิเทศ ติดตาม ประเมิน และส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรของสถานศึกษา

3. โรงเรียนควรมีกิจกรรมงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานตามแนวทางที่กำหนด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนลักษณะของการประเมินโครงการ
2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรและของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน
3. ควรมีการศึกษางานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของสถานศึกษาที่พบความสำเร็จ (Best Practice)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2539). **คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2549). **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงฯ.

พระครูประโชติ จันทวิมล. (2555). **การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด**

จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอำนาจ อรรถกโม (น้อยนิล). (2555). **การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย**

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2558). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 (พ.ศ. 2554-2558)**. เอกสาร อัด

สำเนา.

วงเดือน วงศ์คุณ. (2557). **การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**

โรงเรียนบ้านหนองแคโขย (อำนวยการศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วีรวิท คงศักดิ์. (2555). **คุณธรรมกับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : แวนแก้ว เอ็ดดูเทนเมนท์.

วีรสิทธิ์ ชินวัตร. (2561). **ทฤษฎีของ Henri Fayol**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2561, จาก <http://veerasit-dba04.blogspot.com/2012/10/6-henri-fayol.html>.

com/2012/10/6-henri-fayol.html.

วสิน อินทสระ. (2549). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บรรณาการ

สุรจุมิ จันทนะโสตถิ. (2552). **การศึกษาปัญหาการบริหารงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ**

ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง.

Chantanasot S. (2009). **A study of the problems of the administration of the moral promotion of students in the Buddhist**

way of life in schools Under Ratchaburi Educational Service Area Office 2. Master of Education Thesis: Ban

Chom Bueng Rajabhat University.

Chiang Rai Rajabhat University Demonstration School. (2015). **3rd External Quality Assessment Report (2011 - 2015)**.

Copydocuments.

Inthara W. (2006). **Buddhist ethics**. Bangkok: Library.

Kongsak W. (2012). **Morality and Thai Society**. Bangkok: Waen Kaeo Edutainment.

Ministry of Education. (2010). **Basic Curriculum for Basic Education, 2008**. 3rd edition, Bangkok: Printing Agriculture Cooperatives of Thailand.

Ministry of Education. Department of Education, (1996). **A guidebook for the construction of mental range tester**. Bangkok: Teacher's council publishing.

_____. (2006). **Guidelines for Thai ethics development**. Bangkok: **Division of Research Educational Department**, Ministry of Education.

Phra Amnat Atthamamo (Noi Nil). (2012). **A Study of Desirable Characteristics of School Students Bang Kruai Relief, Bang Kruai District, Nonthaburi Province**. (Thesis in Buddhist Studies Master). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakru Prachot Chantawimol. (2012). **Promoting Morality and Ethics of Students at Nawaminthrachinuthit Horwang School, Nonthaburi, Pak Kred District Nonthaburi**. Philosophy thesis Faculty of Management Studies. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Shinawatra W. (2018). **The theory of Henri Fayol**. Retrieved May 15, 2018, from <http://veerasit-dba04.blogspot.com/2012/10/6-henri-fayol.html>.

Wongkhun V. (2014). **Promoting Desirable Characteristics According to Educational Core Curriculum Basic Education B.E. 2551, Ban Nong Khoi School (Amnuai Sin), under the office of Sakon Nakhon Basic Elementary Education District 1**. Master of Education. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.